

GRUDA

Stjepan Radič (slika). — Stjepan Radič. — Dr. JANŽE NOVAK: V novo dobo. — Dr. Gregor Rožman (s sliko). — MILAN KAŠANIN: Prikazni. — EDHEM MULABDIČ: Ugrabljena. — Dr. IGOR ROSINA: Ideološki prispevki. — Tekme koscev. — Kmetška mladina in naši kmetijski prazniki. — FR. K.: Voluhar in poljske miši. — GUSTAV STRNIŠA: Dekleta. JANKO GLASER: Čas kovač. — KOTIČEK ZA DEKLETA. — ORGANIZACIJA. — ZA ZABAVO IN SMEH.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—. Za dijake in vojake Din 20.—.
V podrobni prodaji stane „Gruda“ Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Miklošičeva c. 4. — Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi. Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisov, ki jih ni naročilo, uredništvo ne vrača. — Urejuje: Uredniški odbor. — Odgovarja: dr. Janže Novak, Linhartova ul. 20.

Poravnajte naročnino!

Z odlašanjem delate „Grudi“ sitnosti in stroške. Če vam je list ljub, storite napram njemu svojo dolžnost. Uspeh „Grude“ je odvisen tudi od vaše vestnosti.

NAJBOLJŠI

v materialu
in
lepih opre mah
so edino

GRITZNER in ADLER

šivalni stroji in kolesa, za dom in
obrt, pletilni švicerski stroj DU-
BIED, pisalni URANIA.

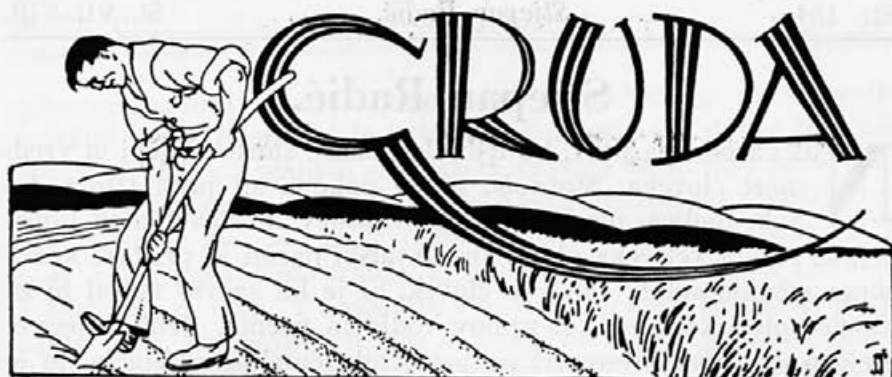
Ugodni plačilni pogoji - pouk brez-
plačen samo pri

Josip Petelinc
Ljubljana.

Modni kangarn
sportni ševjot
za fine obleke.

Velika izbira,
ugodne cene.

R. MIKLAUČ „PRI ŠKOFU“
Ljubljana.

VI

MISEČNIK
ZA LJUDSKO
PROSVEITO

78

Štefan Radić,

vodja vseh jugoslovanskih kmetov, katerega prvo obletnico smrti smo
praznovali 8. avgusta 1929.

Stjepan Radić.

Naš narod ima prav, ko trdi, da pokaže smrt veličino in vrednost človeka. Stotisoči, ki so pokopavali pred letom dni pok. Radića, niso mogli hliniti čustev spoštovanja in ljubezni, ki so kot velereka objeli ves hrvatski narod in pristaše kmetskega gibanja sploh. Umrl je človek, ki je bil za ves narod in za kmete sploh koristen kot njihov vodja in učenik. Velike njegove ideje o družabni preosnovi na pravičnih temeljih za kmeta, to je steber naroda, so vžgala srca kmetskega ljudstva in ga razgibala k mogočnemu udejstvovanju v družabnem življenju naroda, države, človeštva. Kot žrtev tega gibanja je dokazal tudi veliko svojo ljubezen in nesebičnost. Te lastnosti ga kot misleca posvečujejo v srcih ljudskih množic, oživljajo njegov spomin in ideje, da se zmagovito bližajo ustvaritvi. Večna slava mu! Naprej!

Dr. Janže Novak:

V novo dobo.

Ob priliki, ko se je pred par meseci tudi na Slovenskem pristopilo k oživotvoritvi ideje katoliške akcije, se je oglasil krog ljudi, ki se zbira okoli lista „Križ“, da bi zavzel do nastalih razmer svoje stališče. Iz vsebine V.—VI. številke tega lista posnemamo, da so skušali zavzeti stališče razmer, ki so nastale pri nas Slovencih v pogledu cerkve in vere v zadnjih 50. letih, ko so se pri Slovencih pojavile politične stranke in politiki, ki so za svoje politične cilje porabili kot sredstvo tudi cerkev in vero. S tem, da so se ti kot sredstva poslužili cerkve in vere, se je položaj cerkve in vere v družbi spremenil, nastale so nove razmere, do katerih treba zavzeti točno stališče.

Kot je krog teh ljudi vesel, ker se je v svojem spoznanju srečal s papeževimi navodili v katoliški akciji — tako smo mi veseli, da smo se srečali s to grupo mladih ljudi, ki hoče enako kot mi zavzeti točno stališče do razmer, ki v pogledu cerkve in vere danes vladajo pri Slovencih — v cilju, da se ima ozdraviti, kar je bolnega, odstraniti, kar je škodljivega in ustvariti, kar je potrebnega.

Temu krogu mladih ljudi gre predvsem za religioznega, etično visoko stoječega poedinca, v katerem gori ogenj božje ljubezni, ki (v izvrševanju katoliške akcije, laičnega svečeništva) sveti tudi drugim in jih ogreva za bližnjega in za Boga. Tudi mi zahtevamo

tako versko čustvovanje in udejstvovanje od vsakega posameznika v jačini in kakovosti, ki je potrebna, da more biti dober član človeške družbe. S stališča obstoja in razvoja te družbe presojamo torej tudi vprašanje vere in cerkve. S tega stališča ga presojajo tudi Križasi in se oni od nas le razlikujejo kot religijozno gibanje, če goje religijozno čustvovanje in udejstvovanje s stališča čimvečje zaslužnosti za Boga, v nasprotju z nami (vsaj ne v načelno!) jih pa to ne vodi. Religijozno čustvo in udejstvovanje v jačini in obliki, ki bi bilo škodljivo obstoju in razvoju družbe, bi že radi tega obenem tudi ne bilo Bogu dopadljivo. Dogmatična vsebina katolištva pa je itak nesporna. Zato smatramo za popolnoma zadostno, če vprašanje cerkve in vere presojamo s stališča obstoja in razvoja družbe.

Kakšne so bile posledice vpliva političnih strank na cerkev in vero pri Slovencih?

Edini smo si s Križasi v tem, da je duhovnik-strankar, slovenska duhovščina s svojo katoliško stranko, začela v veliki meri vrednotiti vse s političnega stališča in je to vrednotenje prenašala v cerkev. To vrednotenje pa je v „vrvežu najrazličnejših političnih teženj, strank, borb in strasti“ — bilo izven dobrega in svetega. Ker je slovenska družba bila v verskih nazorih, v morali in socialnih težnjah neenotna, ker so eni razredi bili povlaščeni nad drugimi in ena politična skupščina različnejša od druge — je bilo tem nevarnejše za obstoj in razvoj te družbe, če je duhovnik bodisi kot zasebnik, bodisi v izvrševanju svečeniške službe vrednotil po političnih mesto po vzvišenih načelih vere, ki morajo vse našete drobce družiti v družbo, narod v človeštvo. Kjer je duhovnik cenil vse s stališča kroglic in zaslug poedinca za stranko — tam so dosegli čast „krščanskega moža“ največji koristolovci, brez značajneži in podleži, naši pošteni možje pa so živeli in umirali kot „brezverci in framasoni“. Če se s tem ne bi končalo — bi v vprašanju verskega čustvovanja in udejstvovanja ter morale bil kaos neizogiben, razvoj družbe ogrožen. Cerkev ne sme potom politikujoče duhovščine vezati rok razredu ali narodu, ki se bori za svoje pravice in unosi razvoj v družbo. Cerkev ne sme biti v tem smislu konservativna.

Vse te greške je slovenska duhovščina pod vodstvom knezoškofa Jegliča napravila. Posledice za moralo in razvoj naše družbe so porazne. Pozdravljeni „Križasi“, ki ste izrekli jasno besedo: Tudi v Sloveniji ne sme biti nobena stranka katoliška, tudi slovenska duhovščina in škofje ne smejo biti in delovati v prav nobeni

stranki in pisariti v njeno politično časopisje. Žurnalizem ni za posvečeno roko.

Nasprotno pa morajo vse slovenske stranke priznati, da je katoliška cerkev slovenska cerkev, ki naj služi obstoju in razvoju slovenskega naroda, slovenske družbe. Nazor strank mora biti socialni svetovni in življenjski nazor slovenske družbe. Ta je nadrejen vsakemu individulanemu svetovnemu in življenjskemu nazoru. Vsi naši svobodomisleci in zagovorniki individualizma v moralnih in verskih zadevah so vsled te nadrejenosti socialnega svetovnega in življenjskega naziranja vzgajali svoje otroke in vsaj umirali v socialnem svetovnem nazoru in njegovi nositeljici cerkvi.

Priznati moramo torej vsi, da vrši cerkev kot gojiteljica in učiteljica vere in nravnosti socialno funkcijo in jo je priznati kot socialno ustanovo najvišjega reda. To naj bo konec slovenskega liberalizma.

Kot božjo ustanovo je ne bo mogel priznati, kdor nima milosti vere. To pa ne sme biti vzrok, da bi dotičnika kdo vsled tega proglašal za garjevo ovco, za gobavca, ki ga je izključiti iz družbe, če dotičnik upošteva cerkev kot socialno ustanovo in stori napram njej svojo družabno dolžnost. Ljubite tiste, ki nimajo milosti vere in jih skušajte z ljubeznijo ogreti! V zvezi z osloboditvijo cerkve od strankarstva bo to konec slovenskega klerikalizma.

Katoliška cerkev in vera pa naj bodeti naši! Prisluškujmo svojemu srcu in svoji vesti. Negujmo to, kar je v srcu našega naroda živo! Prava naša vera živi skozi tisočletja v srcih našega kmeta. Prosvetljuje jo — ne delajmo ji sile! Ne proglašajte za greh, kar narod za greh priznati ne more. Koliko porazov je v tem pogledu že doživela pri nas cerkev na škodo svojega ugleda! Upoštevajmo, da čustva družijo naša srca, črka pa razdvaja naše duhove. Ne pretiravajmo z važnostjo črke! Vsa zofistika in jezuitska učenost ne premaga src. V istem čustvu govorijo srca v tisočerihi jezikih.

Dr. Gregor Rožman.

nasledni škof in koadjutor ljubljanski.

p o z d r a v l j e n ,

ko zavzemaš v imenu Gospodovem na zgodovinski prekretnici slovenskega duševnega, gospodarskega in političnega življenja — ljub-

ljansko škofovsko stolico. Ko ti častita tem potom slovenska kmet-ska mladina, ki se udejstvuje v našem gibanju, k Tvojemu posvečenju za škofa, goji upanje, da boš razumel opravičenost borbe kmet-ske mladine za strokovno in politično izobrazbo in borbo kmetskega ljudstva, za odločujočo politično moč v državi. Tako bo kmet-sko ljudstvo rešilo katastrofalni konflikt med kapitalizmom in prole-

tarijatom in vsled svoje zveze z zemljo in preteklostjo rešilo tudi kulturne, moralne in verske tradicije naroda. To je zgodovinska naloga kmetskega ljudstva, zgodovinska naloga naše duhovščine pod Tvojim visokim vodstvom pa bo, da ne bo ovirala kmeta v tej borbi in da mu bo pomagala dati kulturnim, moralnim in verskim dobrinam tako družabno funkcijo, da bodo družile, vzvišene nad dnevnimi političnimi in osebnimi borbami vse razrede v tvorno ljudsko družbo. V tem upanju stokrat pozdravljen!

Milan Kašanin:

Prikazni.

Spēt te ne razumem dobro“ odgovorim šepetaje. „Blede se mi, pa ne razložim kaj mi govoriš. Daj čašo vode, sedi čisto k meni pa mi razloži vse od kraja, da se bom mogel razpoznati. Pa tiho govori, žena, in počasi, nekam občutljiva so mi ušesa, bole me kadar preglasno govoriš... Kaj sem torej storil?“ „Dobrega — nič in nikdar nikomu“ odgovarja in me poji iz kozarca kot mati sina. „Vendar vse bi ti bilo odpuščeno, če ne bi bil tako lačen zemlje in denarja. Radi zemlje in denarja — prokleta! — si mi ubil očeta Damjana.“ „Jaz? Ubil? Da sem Damjana ubil?“ V grozi se dvignem s postelje in pogledam proti njej, toda ne vidim je: nekaj mi prekriva oči kot da sem slep. „Ni res! Jaz ga nisem ubil! Nisem, Justina! Justina, nisem!“ „Si,“ pravi in se ne gane, „ti si ga ubil“. „Zakaj naj bi ga bil ubil?“ vprašujem in čutim kako mi je glas slab. „Kaj mi je storil?“ „Še otrok bi ti vedel odgovoriti, a ne jaz,“ pravi; „ubil si ga zato ker je živel! Predolgo ti je bilo čakati, da ga Gospod pokliče, da javno izpove svojo poslednjo voljo. Zato si ga z nožem zaklal v noči na Mučenca, da bi jaz čimpreje podedovala njegovo posestvo in bi se ti s tujimi žulji bahal in hvalil.“ „Ni bilo tako, Justina,“ pravim in sem čim dalje manjši, „ni bilo tako.“ „Ali je bilo tako-le?“ Vstane, stopi predme in nadaljuje: „Ko si ga bil že zaklal in si videl, da ne diha več, si se domislil še strašnejšega, še brezbožnejšega umora: uravnal si vse tako, da je izgledalo kakor da je moj brat Mirko zaklal očeta. Ne samo, ker si hotel zvrniti raz sebe vsak sum, nego tudi zato ker si se hotel iznebiti tistega neumnega otroka, da ti ne bi bilo treba z njim deliti očetovega posestva, da bi padla vsa zemlja v tvoje gnusne roke.“ „Nisem mislil tako,“ odgovarjam (a vidim, da bom umrl) — nisem, Justina.“ „Kako, da nisi! Kaj zopet lažeš! Zakaj pa si položil nož v Mirkovo posteljo, pod njegovo blazino? Ali ne zato, da bi ga tamkaj našli žandari in obsodili njega kot krivca?... In našli so, Nikola! Pod njegovim zglovljem so našli tvoj krvavi nož... Mar niso?“ „Slišal sem, da so pod njegovim zglovljem našli nečiji nož, videl nisem. Slišal sem ko so ljudje govorili.“ „Tudi on je le slišal, pravi, videl ni. Po prvem glasu se je bil tako ustrašil, da je zbežal v planino. Izgubil je pamet. Kako je smel pred sodišče, da se zagovarja, ko je pa bil nedolžen! Skočil je v vodnjak — Nikola, moj Nikola — v vodnjak je skočil od sramote in od strahu, v Dvojani, v vinogradu, tisto jutro po Mučencih, ko je vzhajalo solnce.“ „Spo-

minjam se, Justina," pravim (in tema se mi dela pred očmi), „vendar se mi zdi, da se motiš čeprav hočeš soditi — saj ni utonil.“ „Vem, da ni utonil," odgovori in zopet sede. „Kako moreš misliti, da se ne spominjam! Seveda ni utonil, ker je bilo premalo vode in so ga izvlekli. Toda ustrašil se je še bolj, misleč, da ga še črna zemlja več ne mara. Dva tedna je blodil po gorah, nihče ga ni videl, le neka Marta. V vetru je prišel k njeni bajti in skozi okno je poprosil za skorjo kruha, ker se je bil dotlej hranil le s koreninicami in listjem. Žandari so ga preganjali kot divjo zver, da bi ga našli in predali sodišču. In našli so ga, Nikola! — našli so ga nekega dne, Nikola moj, v kleti, nad kadjo, ob gredi, na vrvi s katero se veže žrd na senenem vozu...“ Nenadoma zajoka. Zajoka prav tako, kot včasih za živa, kadar sem jo pretepel: tiho, tenko, užaljeno, kakor joka otrok brez očeta in matere. Poslušam, a je ne tolažim, vendar se mi zdi, da razpadam kot mrhovina, kot gnusen izmeček. „In ti nisi vedel, da jaz vse to vem!“ „Kako naj bi bila vedela?“ vprašam zamolklo. „Kaj si opazila na meni? Od koga si kaj izvedela? Jaz ti nisem besedice črhnil.“ „Kaj se res ne spominjaš?“ vzklikne in stopi predme — „dotlej si stopal vedno ravno, nosil si glavo visoko, kot bor svoj vrh. Pravil si, da more tvoj pogled ubijati. Po tistem pa, Nikola, si gledal v tla. Umrla sem, ne da bi ti bila videla v oči.“ „Morda res nisi," pravim (a od same groze in vročine ne vem več kaj govorim), „kako sem mogel misliti, da paziš na moje oči!“ „Ej, Nikola, Nikola moj! Kakšna pa bi ti bila žena, kakšna tovarišica, če ne bi bila znala razbrati celo sence na tvojem čelu? In zakaj sem prišla sedaj? Veš li? Zakaj ravno jaz in ne kdo drugi od tolikih umrlih? Zato ker sem tudi iz raja pazila kaj delaš! In bi bila pazila nate, dokler bi sijala solnce in mesec, čeprav se ti nisi brigal zame niti tisto kratko dobo mojega življenja!“ „Brigal sem se, Justina," pravim in zdi se mi, da zopet slepim, „vem, kako si venela predno si umrla, kako si bila bleda in kako si po ves dan molčala. Zato sem gledal predse, ker sem se te bal, ker mi nisi nikdar rekla besedice.“ „Zopet lažeš, Nikola! Ti naj bi se bil bal mene! Ti? Zato si pač zamislil...“ „Justina!" zakričim in skočim, toda takoj zopet padem nazaj, „nič nisem zamislil!“ „Zakaj pa kričiš, če nisi? Zakaj kričiš? Zamislil si in sklenil, da me v spanju zadaviš, če le zinem besedico o tvojih zločinih. In zadavil bi me bil, da ni bdela nad menoj višja moč: umrla sem od strahote, nesreče in tuge. Ali si se potem še zmislil name? Še bolj si gledal zemljo in denar, še bolj si grabil od sveta srečo zase — vsakomur, ki ti je prišel v pest, si zlomil vrat.“ „Nikomur ga nisem, Justina!" šepečem kot da stokam.

„Kako, da nisi? Kdo pa je izgnal Julko z otroci vred iz hiše? Zakaj ji je umrl otrok, prezebel od mraza? Ali je mar nisi izgnal ti? In iz čigave hiše, iz čigave? Iz puste hiše mojega očeta in mojega brata Mirka!“ „Še kdo drug bi storil tako, Justina,“ pravim in sam sebe bodrim, „še kdo kdo drugi, ne le jaz!... Štiri mesece ni plačala najemnine.“ „Kako naj bi bila plačala, ko še med kamenjem ni imela ničesar svojega. Pa čeprav bi bila imela, kako si jo smel spoditi iz hiše, ki ni tvoja, temveč božja. Ej Nikola, Nikola, siromaku še tuje strehe ne privoščiš, sebi pa si pripravil ležišče še za oni svet. Kako si le mogel vnaprej kupiti mrtvaško krsto in prostor na pokopališču! Ali ne veš, da pošten človek ne govori o tem kako in kje ga naj po smrti pokopljejo, ker ve, da bo tam kamor ga bo Bog položil.“ „Ne, da nisem vedel, Justina,“ odgovarjam kot v snu, „hotel sem le, da bi me pokopali ob tebi.“ „Zakaj ob meni?“ se začudi in zopet sede (zdi se mi, da je tudi njej nekam težko). „Zato,“ pravim, „ker si bila edina na svetu, ki še črvu ni storila nič žalega — „bila si dobra in nesrečna kot Mati božja.“ „Kaj govoriš!“ se zdrzne, hoče vstati pa zopet klone. „Kaj bi me imenoval s tistim imenom. Ti ni še dovolj greha?“ „E, Justina,“ odgovarjam, „ti še ne veš, ne slutiš, kako me je dvigal tvoj tihi pogled. Vsakdo me je proklinjal, vsak me je zmerjal, le ti edina ne! Justina, edina! Ti si bila z mano dobra kot Mati božja.“ „Mi ne moremo presojudati, kakšna sem ti bila!“ Sedla je ravno in se namršila (Izgubljal sem zavest). „Kaj govoriš sedaj o stvareh, ki jih prej nisi nikdar omenil! Prepozno je govoriti o živih in mrtvih. Misli na smrt in na rešitev tvoje duše, ne na grob. Če pa res želiš, da te pokopljejo ob meni, potem ne pusti, da se izvrši tvoja volja. Svojo krsto izroči pastirju Štefanu in naroči naj njegovo smrt objavijo v rimah, tebe pa naj pokopljejo brez mašnika in brez zvonjenja. Posestvo zapusti šoli in cerkvi, toda ne pod svojim imenom! — bilo bi prokletu. Zapusti ga pod imenom mojega očeta Damjana in mojega brata Mirka. Da ne bodo izgovarjali tvojega imena skupno z dobroto, Nikola moj, ko še mravlji nisi storil dobrega.“ Tedajci se dvigne kot vihar in začne polagoma vstajati in plavati nad mano. Vsa v ognju je, obsijana od bliskov. Njena senca na zidu je ognjena. Glavo ji zakriva venec, a noge se pogrezajo v cvetje. Skozi meglo in oblake vidim le njene oči. Široke so in lepe kot nebo. „Zbogom, Nikola,“ pravi, „nikdar več me ne boš videl, ako ne izpolniš volje Matere božje, ki mi je naročila to-le: Reci Nikoli, naj se ne predaje sodišču, ker mu ni pomoči na tem svetu. Naj skoči v vodnjak ali pa naj se obesi v kleti. Toda prej naj še javno razglasi kakšen izvržek je bil. Samo na ta

način bo rešil svojo dušo. Slišiš, Nikola, poslušaj me in čuj: ne vrnem se več, zbogom. Jaz grem.“ Mislim, da je tedaj odšla. Ne spominjam se. In zdi se mi, da se je nagnila in me poljubila na čelo, no, ne vem zagotovo, ker sem bil tedaj že davno nezavesten in na tleh... Ko sem prišel k sebi, sem stopil na dvorišče, da vidim kje sem in s kom, da se okrepčam. Med tem se je bilo že davno zdanilo, nebo je bilo jasno in veter je potihnil. Meni pa je bilo še dalje težko in tako grenko v ustih.“

Od tistih tvojih sanj ti je bilo težko,“ ga tolaži stari Jovičko. „Neka žalost te je bila prevzela, pa se ti je zmešalo!“

„Ne govorite o stvarih, ki jih ne razumete,“ godrnja Nikola in od bolečine v glavi se zdaj pa zdaj zdrzne. „Nisem vas klical, da bi vas poslušal, ampak zato, da vi mene čujete. Pojdite sedaj, pojdite, prosim vas!“

„Naj ostane nocoj kdo pri tebi,“ mu svetuje Jovičko, „pokliči nekoga, da bo spal pri tebi, lažje ti bo Nikola!...“

„Ni treba!“ odmaje trudno in tiho.

Zaprl je oči. Iz ust mu sili pena in ves črn je v obraz. „Še sam sebi sem odveč, ne pa da bi še druge gledal pri sebi. Ostal bom sam, pa naj se potem zgodi božja volja.“

Ostal je sam. Ves dan in vso naslednjo noč. Zjutraj se je obesil. Visel je v kleti, tam na levi nad kadjo, ob gredi, na vrvi, s katero je privezoval žrd k senenemu vozu — Nikola Bika, pri cerkvi.

(Iz srbščine prevela Mano.)

Edhem Mulabdić:

Ugrabljena.

Okrog hiše pokojnega Muje Ramiča se jih je mnogo trlo, saj je gledala iz nje njegova hči Mejra, dekle, ki je bilo kot iz svile. Še ko je oče živel, je bila siromašna, po njegovi smrti je ostala z materjo in mladim bratom v veliki bedi. Po lepoti pa je ni prekašala nobena. Mnog plemič, mnog gospod in premnog drvar je obstal pred revno Mujevo bajto, sirota Mejra pa se je smehljala vsakomur sladko, ljubeznjivo in očarljivo.

Marsikdo je tu zastal, malo z njo pokramljal in — odšel, saj je moral kmalu opaziti, da ni sam, ki si je želi in da se ne izplača umivati rok pred jedjo, ki ni zanj pripravljena. Dva pa sta ostala trdna in neomahljiva. Šaban, krepak in plečat fant, črnih

oči, rdečih lic, zdrav kot dren in močan kot zemlja; dobričina, v družbi, kadar pa se razjezi, ne hodi predenj. Izhaja iz delavske družine, naseljene v našem mestecu. Drugi, ki je obletal lepo Mejro, je bil Hašimaga, mlad, bled pobič, vendar ugleden v svoji črni suknji s svilenimi trakovi, s pisanim pasom in veliko verižico na vratu. Domišljav in lokav fant vam je bil, nikdar sam, vedno ga je spremljal kakšen prijatelj (eden izmed tistih plačanih). Gledal je Šabana lokavo, Šaban njega pa mrko.

Nekaj časa sem je po vse noči šušnjalo okrog dekletove hiše. Ni se bilo bati tatov, ko jo je stražila dvojna straža. Trgovec je prihajal v družbi tovarišev, Šaban pa, ki je slutil nesrečo, je pripe-ljaval s seboj dva orjaka svoje glihe. Včasih je nastalo okrog hiše tako pokanje, da so sosedje mislili na mlačvo. Vselej se je morala trgovčeva družbica umakniti. Šabanova želja, da ujame trgovca in ga pošteno premikasti, se pa le ni izpolnila.

Stražarenje se je nadaljevalo, malokatera noč je minula brez boja. Pričelo se je razpravljati, ne bi li bilo najpametneje zasnubiti dekle in končati to neprijetno stanje. Toda kako! Lahko je snubiti, vprašanje pa je le, čegava bo, ko sta drug drugemu napoti! Mati je ne bi branila ne enemu, ne drugemu, dekletov sladki nasmeh pa je bodril oba. Konečno je Šaban sporočil trgovcu naj bo pripravljen: naj se oženi ali pa bo videl — — — Ta pa bi bil rad imel volka sitega, kozo pa celo.

* * *

Nad Hašimagino trgovino je bila brivnica, kjer se je shajala mladina. Tu so lepega dne sedeli fantje, vsi Hašimagini prijatelji.

„Torej ti ne pusti odpeljati dekleta...“ pravi eden izmed njih in gleda vanj.

„Ne“ odgovarja trgovec nekako zlobno. „Toda njegova ne bo, pa...“

„Veste kaj, junaki, ugrabimo jo!“ predlaga resno tretji in jih pogleda vseokrog. „Škoda bi je bilo za tistega drvarja!“

„Prav imaš,“ povzame zopet drugi, „ne bojimo se deset takih!“

„Jaz sem pripravljen“ — skoči eden.

„E, ali smo složni?“

„Vsi?“

„Vsi!“

„Deklič je naš, pa če zemlja počil!“

„Nocoj bodo pri Omer Bratanoviču kožuhal!“ pohiti trgovec. „Mejra bo gotovo prišla. Pojdimo tja. Ko pojde domov, jo počakamo ob poti in ugrabimo. Hočete?“

Tedaj se odpro vrata in vstopi Alija Keveš, star fant, žilav in suh, junak le na vasovanju, ob kuhanem krompirju, ob slivah in orehih. Nikdar se ni tepel, ker je vedel, da se ob takih prilikah ne gleda kam kol prileti. Tolče se kot pri mlačvi, njemu pa bi zadoštoval en sam zamah. Ne gleda se kje je suho, kje debelo, lahko se zatakneš — pa ti potem Bog pomagaj! Tako vam je živel ta junak, domač v vsaki hiši, fantje pa so ga vabili medse, da je le vojska bila večja.

„Pojdeš z nami?“ mu zakliče eden, ko ga zagleda. Drugim to ni bilo všeč, Alija bi jih le oviral.

„Na kožuhanje?“ vpraša.

„Da.“

„Kako bi šlo brez mene! Hiša je polna vsega dobrega, pobič moj!“

Razstali so se, ne da bi obvestili Alija o svoji nameri.

• • •

Pri Omerovih so imeli ogromen pod. Ob lesenem zidu, kroginkrog velikanskega kupa koruze, so se zvrstila dekleta. Po kupu so posedli fantje, pa se šaliyo in govore in pojo. Koruza škriplje pod rokami. Tu pa tam kdo izmed njih sleče storž pa ga poda dekletu, da ga odlomi. Mejri si ga nihče ne upa podati — Šaban je tu.

Tedajci se odpro vrata in na pod jih stopi devetero — drug za drugim, prvi je Hašimaga, zadnji Keveš. Nekaj jih sede na kup, drugi stoje. Dekleta zapoje, fantje povzamejo glasen razgovor, na celem podu vlada veselje.

Šaban gleda okrog sebe in kadarkoli zadene njegov pogled na koga izmed trgovčevih, se z očmi zapiči vanj, kot bi ga hotel prebosti, onemu pa kar srce zamre. Njegova dva tovariša se obnašata prav tako.

„Zdi se mi, Šaban, da bo tudi nocoj neka majka jokala“, povzame eden izmed njiju.

„Ne boj se, ležali bodo tudi za plankami!“

Tako so pričenjali boj že tu na podu. Trgovčeve je to strašno jezilo, Alija Keveš pa je že vnaprej trepetal.

Eden izmed njih se ni mogel več brzdati, glasno, da bi ga čuli vsi, zakliče tistemu, ki je sedel najbližje, nudeč mu svojo pipo:

„Daj, da nažgem, naj gobežda kdo kar hoče. Volka ne boš ostrafil s šušta vojo.“

Tako so se zbadali do konca. Noč se je bila nagnila in kup koruze je bil skoro izginil. Dekleta so že vstajala, ko je Hašimagina družba zapustila pod. Dogovorili so se bili, da bodo čakali blizu dekletove hiše.

Tudi Šaban se je dvignil, toda njih troje se je skrilo kar za Omerovim podom. Dekleta so še pojedla krompir in jabolka, ki so jim bila prinešena, zapela so še par pesmi, potem pa hajd domov. Omerov sin je pospremil Mejro, njeno mater in brata.

Komaj pet korakov od hiše, izskoči prednje Šaban z dvema svojima. Ženski se prestrašeno stisneta k lesi medtem ko Šaban zakliče:

„Mejra! Obljubila si! Tu je mati! Pri moji veri, sedaj ali nikoli!“

Ženski se zopet vznemirita, mati glasno zajoče.

„Ne pomaga jok! Sedaj naj pove dekle, če ga mara!“ godrnja Šabanov tovariš.

Mejra je samo trepetala.

„Mejra“ pristopi Šaban, „reci, povej: hočeš ali nečeš. Glej, lahko bi te kar odnesel, toda nočem — govori!“

„Hočem“ zašepeče deklica.

„Si-li ti, teta, pri volji?“ se obrne nato eden k materi.

„O, sinko moj!“ zajoka žena: „Mejra še ni za možitev, premlada je! In jaz ostanem čisto sirota!“

„O, godna je, godna, da bolj ne more biti!“ odgovarja oni, potem pa, videč Šabana, kako stoji na mestu, se zadere nanj: „Hajd, kaj stojiš? Primi dekleta!“

Vse se je zgodilo v trenutku. Dekleta so odvedli oni trije, Omerov sin pa je ostal tam sredi ceste z žalostno materjo. Še niso dospeli do razpotja, ki se odcepi k Šabanovemu domu, ko plane prednje gruča fantov; cesta je kar zatemnela od njih.

„Umaknite se, pa če bi bili vezirjevi,“, zakliče Šabanov drug, „da prepeljem nevesto!“ doda.

„Ne, pa če si še večji!“ mu odgovori glas iz gneče.

Koli se dvignejo, kar vidiš jih, kako rastejo proti nebu. Nastane rvanje. Šaban pritisne nevesto k plotu, pa se loti kola. Vse je pripravljeno na udar, le Keveš se trese kot šiba na vodi. Vidi, da ne more uteči, treba bo povleči in tudi potegniti.

V trenutku, ko so se imeli udariti, skoči mednje nekdo, dvigne roke, jih razširi na oba kraja in zakliče:

„Stojte, ljudje božji, stojte, za božjo voljo!“

Bil je Alija Keveš.

„Stojte, da ne poginemo brez potrebe!“

Vse je zastalo, niso še vedeli kdo stoji med njimi.

On pa nadaljuje: „Tu je dekle, pa naj pove sedaj, katerega hoče. Govori, dekle, ker zate gre! Sedaj ni več: šviga švaga čez dva praga!“

„Ne vidiš, da je že izbrala!“ zakliče eden izmed Šabanovih, prepoznavši Keveša po glasu.

„Res?“ zakliče ta.

„Res“ odgovori ona tiho.

„Ej, čemu potem ta boj!“ se zadere na vso družbo. „Dekle je že izbralo in jaz sem eden izmed svatov.“ To rekši se pridruži Šabanovim.

„Dobro“ se oglasi sedaj Šaban. „Če hočete boj, udri! če ne — umaknite se s pota!“

Fantje so se zdrznili. Šabanovi mirno odidejo z dekletom in nekoliko trgovčevimi prijatelji, ki so se jim pridružili. Šabanov oče jih sprejme kot sinove. Nastane veselje in pitje do zore. Vse je zbadalo Keveša, češ, kako si je upal med take dve vojske. „Prvo njegovo junaštvo“ so trdili.

„Saj res,“ junači se Kereš „začeti boj je lahko, težko ga je razgnati!“

„Menda si se le za svojo kožo bal,“ so ga dražili drugi.

„Ej, dokler oslu voda ne zalije ušes, ne zaplava!“ trdili so neki.

Tako so se veselili in se smejali.

Prevela *Mano*.

Dr. Igor Rosina:

Ideološki prispevki.

Vsak narod je imel skozi zgodovino in ima še danes svoj narodni stan, ki ga predstavlja in ki je v njem njegova podoba odtisnjena. Kakršen je obraz, takšen bo odtisek. V srednjem veku je predstavljalo naš narod plemstvo. Celo mi Slovenci, ki čisto svojekravnega plemstva niti imeli nismo, čutimo, da so Turjačani in Lambergarji in Tattenbachji in Celjski grofje vendarle za nas zastopali. Iz naše zemlje so rastli, naš zrak so dihali in z našo krvjo so se mešali. In četudi niso bili po narodovi

volji, narodova beseda je samo po njih meso postala; kolikor so bili oni vredni, toliko je bil vreden narod, ki so ga zastopali.

Pozneje, ko se je po francoski revoluciji zbudila nacionalna ideja, so njeni nositelji tudi pri nas resda meščani. Toda ali so to meščani? To so posamezni intelektualci, ki celo že v prvem kolenu prihajajo iz kmečke hiše. Mi Slovenci meščanstva, ki bi bilo predstavnik in nositelj narodovega življenja do danes niti nimamo; naše meščanstvo je komaj še v povojih. Doslej ne vem, če lahko najdem kako tipično slovensko črto našega meščanstva. Plešejo tango kakor v Gradcu, govore v družbi — če se ne zbadajo — kakor v Gradcu, še greše tako kakor to inozemstvo predpisuje; — morda samo malo bolj nerodno. Družabne kulture skoraj ni. Njih veselja in zabave so tipično kmečke, samo da je izgubljena originalnost in da je precejšnja porcija pokvarjenosti zraven.

Smešno je trditi, da bi moglo biti slovensko meščanstvo oni stan, na katerem temelji narod. Saj niti nima svojega tipa (podobe), tedaj tudi ne svoje kulture. Saj tudi nima moralnih sposobnosti za to. Tu je mešanica cinizma, zavisti, pohlepnosti po denarju, častihlepja in izpodjedanja, da se Bogu usmili. Vsake moralne osi absolutno manjka; tu je popolna moralna desorientacija. (Tudi pri pobožnjakarjih, čeprav svetohlinijo). Iz tega vzroka, mislim, tudi tako neverjetno hitro degenerirajo familije, ki so prišle z dežele v mesto. Toda to so druga, čeprav silno važna vprašanja. („Slovenec“ jih bo skušal rešiti s katoliško akcijo).

Isto v glavnem velja za mestno delavstvo. Pravega delavca proletara pri nas nimamo. Skoraj za večino bi lahko rekli, da imajo vsaj svoj vrtiček ali gredo okoli hišice, so tedaj „bodenständig“, polkmetje. Tudi ta stan je pri nas v porajanju.

Edini stan, ki je tipičen po sebi, ki ima svojo posebno čisto slovensko podobo in obličje, ki tedaj edini predstavlja po sebi kulturno formo, je kmetijski. Tam je vsa naša tradicija, vse naše pojmovanje o dobrem in slabem, tam je tudi temelj socialnemu čustvovanju kakor ga naš človek občuti in v sebi nosi. Edino ta stan, ki je sploh edini izdelani slovenski stan, nosi v sebi slovensko kulturno, politično in gospodarsko formulo slovenskega naroda in edino on lahko za nas vse izgovori našo — poslednjo besedo. Tu počiva slovenski narodni instinkt.

Bodi kakorkoli, eno stoji: Moralna, kulturna in številčna baza slovenskemu narodu je slovenski kmet. Če pa je tako — in tako je — ali ni protinaturno, da bi pa v gospodarstvu in javnem življenju sploh moral kmet prepustiti vso besedo drugim? Saj s

tem kvari svojo čistokrvnost. Saj s tem kvari slovensko svoje lice. Saj je to potujčevanje na svoj način.

Slovenska narodna zahteva prvega reda je, da bodi slovenski kmetijski pokret močan, ker bo s tem močan sam v sebi tudi slovenski narod.

Ko govorim o kmetstvu kot nositelju narodove idcije, bi se rad, kolikor je dopustno, dotaknil vprašanja, ki je za nas vse ogromne važnosti.

Mi vsi instinktivno (po svojem srcu) čutimo, da naš veliki narodni problem ni dokončno rešen, dokler ni rešeno takozvano bolgarsko in makedonsko vprašanje. Kakor z Hrvati in Srbi — tako čutimo tudi z Bolgari, da izhajamo iz istega debela in da se dvigujemo v isto krono. Dokler tega ne dosežemo naš narodni genij ne bo uzadovoljen.

Jaz sem trdno prepričan, da tega vprašanja nikdo drugi ne bo rešil, niti ga rešiti more, kakor naš kmet. Danes se morda to sliši smešno, toda zgodovina bo to potrdila.

Ves problem centralizma in decentralizacije, posameznih narodnosti in ene velike rase, hegemonija in ravnopravnosti in kakorkoli sploh vse to imenujemo, je zapopaden v kmetiskem vprašanju. Kajti treba bo mnogo odpustiti in mnogo popustiti. Niti en stan pa tega moralno ni zmožen razen kmetškega stanu. On edini je zmožen trpeti in potrpeti.

Nacionalizem kmeta je bitno drugi kakor nacionalizem meščana. Meščanski nacionalizem je nujno ekspanziven, napadalen in imperialističen. Saj on je dovedel do svetovne vojne. Trгоvec išče odjemalca in ko ga je našel ga hoče trajno vezati nase; on išče dežel odjemalk, ki mu naj bodo kolonija in ki ga naj bogatijo. Če pri tem stopi preko umorjenega trupla se bo nasmehnul. Nujno je to, ker gospodarski sistem, tukaj kapitalistični sistem, drugače niti ne more. Da zopet citiram Stjepana Radića: meščanu je narodnost to, kar iz vrha Velebita vidi; njemu je samo na tem, da bi čimveč dežel spravil pod svoje oko in svojo oblast.

V bistvu drugačen je nacionalizem kmeta. On „ljubi svojo grudo“, pravimo. Ali, kakor je Stjepan Radić rekel: kmetu je domovina polje, ki ga orje, vinograd, ki ga okopava, senožet, ki jo kosi. To je kmetijski nacionalizem, nov tip nacionalizma, ki je obramben in miroljuben in ki lahko svoje ljubi, ne da bi tuje sovražil. Svetovno vprašanje je, ali bo ta hip nacionalizma po svetovni vojni zmagal ali bo ostalo pri starem šovinizmu. Samo v prvem

slučaju imamo pričakovati trajnega miru; v drugem se bližamo novemu klanju.

Slovenci bomo igrali v tem vprašanju še važno vlogo, vsaj v kolikor se tiče jugoslovanskega problema. Mi čustvujemo narodno, namreč povsem kmečko. Vsak šovinizem nam je po duši tuj. Zanimivo je, kako enodušno je obsodil naš narod orjunaštvo, ki je propagiralo nacionalizem, kakor je našemu čustvovanju tuj. Mi smo vedno in še vedno simpatiziramo z slabejšim. Večkrat se nam očita, da smo po prevratu iz hlapčevstva tako milo in „z rokavicami“ ravnali z Nemci. Pa je to le višja srčna kultura in pomanjkanje slovenskega imperializma. Ker pa gre razvoj v to smer in ker se narodna vprašanja dajo trajno samo na ta način rešiti, nam bo to — če Bog da — še mnogo koristilo. — Kmet je, ki nam je to čustvovanje dal in ki nam ga bo vzdržal. S tem nam bo dal tudi pravilno smer, ki jo bomo imeli vzdržati v bližajoči se bodočnosti. Slovenski kmet bo tu zamogel igrati važno in častno nalogo, ki je doslej Slovenci nismo pravilno pojmovali. Kajti zopet poudarjam: ta vprašanja bo rešil kmetški pokret kakor jih je podobna rešil ruski delavec. Zopet citiram Stambolinskega, Švehlo in poljske kmečke stranke.

Zato je treba, da stoji kmet trdno tak kakršen v resnici je, brez vseh tujih priveskov. On treba, da postane tudi v javnem življenju nosilec narodne ideje in narodnostne kulture. On je edini rasen, prvobiten in originaren. Vse drugo je iz njega izvedeno, naučeno in nepristno. Kakor je svoj čas plemstvo reprezentiralo narod kot temeljni stan, tako ima to vlogo vršiti danes kmetstvo. Kajti nanj je prišla vrsta. To pomenijo Radičeve besede, da hoče vzgojiti kmetško aristokracijo. Drugega stanu kakor kmečkega, ki bi danes pri nas na Slovenskem po svoji samoniklosti, tedaj po jakosti kulturne svoje podobe lahko predstavljal narod, niti pri nas na Slovenskem, niti dalje na jugu nimamo.

S to trditvijo pa stoji tudi trditev: kmet je narod. Ko rešujemo njega in ko njega združujemo, rešujemo tedaj Slovenstvo.

Tekme koscev.

Letos je drugo leto prirejevanja tekem v košnji. Lansko leto je sledilo temu zgledu več drugih naših društev. Povsod so se te tekme, združene z ljudsko veselico na vrtu, prav lepo obnesle in pomenjajo za način zabave v naši vasi in za vzgojo naše vasi čisto novo dobo.

Predvsem se s tekmami v kmetskih delih izkazuje zaslužena čast kmetskemu delu. Saj to delo redi človeštvo! In četudi je to delo najvažnejše — vendar še danes niso za nami časi, ko je bilo to delo zaničevano in omalovaževano. Naša mladina se je vsled tega sramovala kmetskega dela in bežala s kmetov — in ne samo radi težavnosti kmetskega dela. Naše kmetsko gibanje pa bo kmetsko mladino z res kmetsko zabavo vzgojilo v duhu spoštovanja in ljubezni do kmetskega dela, ki ga je treba z novimi iznajdbami olajšati in skrajšati, tako da ne bo naš hranitelj — kmet izgaran kot črna živina, predvsem pa da ne bo povrhu še zaničevan!

Izkazalo pa se je, da so take tekme premalo pripravljene.

Že dopoldne treba pripraviti 25 m širok pas travnika s tem, da se ga obkosi z vseh strani. Za vsakega tekmovalca je odmeriti po 5 m, to je za dva reda, ki jih ima pokositi v dvojnik. Ti deli se zaznamujejo s števkami in dobi vsak tisti del, ki mu po žrebu pripada.

Vsi tekmovalci začno kositi istočasno in vsi na eni strani, tako da kose vsi v eno smer 25 m v daljavo, se obrnejo okrog drogov s števkami in kose nazaj 25 m, skupaj 50 m. Nato zmešajo vsak svoj red, da se lahko ugotovi, če je pod dvojnikom čisto pokošeno.

Oceniti je tako-le: do pet točk se prisodi v naprej tistim, ki izžrebajo težje delo, do 10 točk se prisodi za hitrost, do 10 točk za čistoto, do 3 točke za lepoto reda, do 2 za hitrost in temeljitost mešanja. Največ dosegljivih je 30 točk. Posebej se lahko tekmuje v pripravi orodja (nasajanje in klepanje kose). Najbolje kosce so društva nagradila z novim poljedelskim orodjem, s kmetskimi knjigami in dernarnimi nagradami.

Zanimanje ljudstva za te tekme je bilo povsod veliko in so ljudje radi plačali vstopnino. V zvezi s temi tekmami prirejene vrtno veselice so lepo uspele.

Približno istotako je prirediti tekme žanjic.

Naj ne bo nobenega našega društva, ki ne bi nudilo te koristne zabave svojim članom!

Kmetska mladina in naši kmetski prazniki.

K metsko gibanje v Sloveniji priredi vsako leto 15. avgusta kmetski praznik na Krškem polju, vsako leto 8. septembra pa kmetski praznik na Bledu.

Praznik na Krškem polju je posvečen Matiji Gubcu in njegovim junakom — idejni poglobitvi kmetskega gibanja, počastitvi spomina mučenikov tega gibanja, pripravi duhov za borbo in za žrtve, ki so potrebne za zmago kmetske misli. Tega globljega pomena kmetskega praznika na Krškem polju letos ne bo mogoče povdarjati v taki meri, kot bi bilo potrebno, da se izognemo očitku, češ da kmetsko ljudstvo ovira udejstvitve visokih ciljev proklamacije Njegovega Veličanstva Kralja z dne 6. 1. 1929. Smo disciplinirano kmetsko ljudstvo in hočemo doprinesti s svojim ponašanjem k ureditvi notranjih razmer v državi, globoko prepričani, da vlada, odgovorna Njegovemu Veličanstvu Kralju, upošteva interese kmetskega sloja kot temeljnega sloja našega naroda na prvem mestu. Tembolj bo pa zato povdarjena kulturna stran našega kmetskega gibanja in važnost naprednega kmetovega dela za družbo in njen napredek. Tu pa mora nastopiti predvsem kmetska mladina in manifestirati zdravje svojega duha in svojih mišic, posvečenih vseohranjajočemu kmetskemu delu. Naloga naših društev je, da se udeležijo tega praznika v skupinah, ki bodo predstavljale prizore iz kmetskega življenja in dela.

Poleg konjske dirke, kjer se bodo izkazali naši drzni jezdeci in vozači, priredi Zveza društev kmetskih fantov in deklet kolesarsko dirko kmetskih fantov za prvenstvo krog Krškega polja z lepo nagrado za prvega zmagovalca.

Cilj naših igralskih odrov mora biti, da se čimpreje usposobijo, da vsako leto na tem prazniku prikažejo Gubčevo vojsko, njeno borbo in poraz na Krškem polju. Srbski narod se je s premišljevanjem in slavljenjem poraza na Kosovem polju pripravljajal na zmagovite osvobodilne borbe. V istem duhu moramo mi premišljevat in častiti poraz Matije Gubca.

Praznik na Bledu sledi glavnim kmetskim delom. Posvečen je veselju nad uspešnim poljskim delom in počastitvi naše lepe slovenske zemlje, ki nas živi, — če ne radodarno — pa vsaj z veliko ljubeznijo. To ljubezen ji na Bledu vrnemo. Tedaj povdarimo svojo odločno voljo, da jo ohranimo svobodno in suvereno, tedaj se poklonimo njenemu predstavniku — našemu Kralju, ki ve, da dà 99 odstotkov pušk v kmetske roke, kadar pozove narod v borbo za svobodo domovine.

V tem veselju nad lepoto slovenske zemlje in navdušenosti za svobodo domovine pa mora prednjačiti slovenska kmetska mladina, ki bo v največjem številu vsako leto prikazala na Bledu slovenske

narodne noše, slovenske narodne običaje in slovensko narodno pesem.

Poleg konjske dirke Jahalnega društva bo Zveza d. k. f. i. d. priredila kolesarsko dirko kmetskih fantov za prvenstvo okoli Blejskega jezera.

Poset naših kmetskih praznikov mora biti za vsa naša društva vsako leto obvezen!

Gustav Strniša:

Mornar.

Zarja troši vsak večer
po valovih mi cekine:
jadram slednjo noč domov
v sanjah ko budim spomine.

Divje veter svira vmes,
da trepeče siva barka,
dviga se, ječi, opira
se nemirna starka.

Val nemirni šepeta:
„Siva mati težko čaka,
tvoje bolno dete plaka,
žena je obupana.“

Ej, nocoj bomo plesali,
veter piska vedno huje;
kapitan nam dobrodušen
slabo vreme prerokuje.

Fr. K.:

Voluhar in poljske miši.

Najopasnejši škodljivci vseh poljskih korenških rastlin in gomoljnic kakor tudi sadnega drevja na njih so pod zemljo gotovo razni številni glodavci, ki jih je pri nas v precejšnji množini. So to predvsem poljske miši, ki jih večkrat zamenjujemo z voluharji ali krticami, kakor jih jo domače imenujemo. Poljske miši mnogokrat vse prevrtajo in obglodajo, n. pr. krompir, korenje, deteljšča, ker se tako hitro zarede v izredni množini. Po majhnih rovih in luknjah, ki nimajo nikjer krtin, poznamo, da nimamo z voluharjem ali s kom drugim opraviti.

Kjerkoli nastopijo poljske miši v večji množini, je povzeti korake in jih zatirati z vsemi sredstvi. V novejšem času uporabljamo proti poljskim mišim z uspehom takozvane Hora-patrone, s katerimi zakadimo rove in jih tako zadušimo. Preden patrone zažgemo, je poiskati in odgrniti vse luknje, odnosno rove in jih napravimo tako vidne, da gre potem delo hitreje izpod rok. Vsako luknjo, ki smo jo primerno zakadili, zahodimo. Prav uspešno uporabljamo v zadnjem času proti poljskim mišim tudi zastrupljeno

pšenico „Zelio“, ki jo nastavljamo v rove. Vsa ta sredstva je dobiti pri Chemotechni, Mestni trg, Ljubljana. — Včasih se sliši, da hočejo nekateri uporabljati tudi takozvane mišje bacile, ki razširijo kužne bolezni, odnosno tifus med miši. Kakor to lepo zveni in bi bilo zelo praktično, ravno tako je na drugi strani izvedba tega zatiranja v praksi manj vredna. To zavisi predvsem od kakovosti dotičnih bacilov, potem je pa tudi uporaba istih težko izvedljiva. Kdor si ne more drugače pomagati, naj se zateče k domačim zatiralcem poljskih miši, to so: dobre domače mačke in psi takozvani mišarji. Posebno prve, ko imajo mlade, so vedno na njivah in neprestano ugonablajo miši.

Veliki voluhar, tudi krtica imenovana, napravlja izredno veliko škodo posebno na mladem drevju, v jeseni in pozimi. Glodavec, ki je zgoraj rjav do temnosivkast, spodaj stelletjše sive barve, je včasih do 17 cm dolg, a rep posebej še 10 do 12 cm. Njegovo prisotnost poznamo po tem, da so rovi zlasti v poletnem času tik površine zemlje, tako da je zemlja dvignjena in razpokana, ampak brez lukenj. Krtine, ki jih pri tem napravlja, so bolj ploščnate in zemlja je bolj grudasta, ki leži bolj stransko od lukenj; s tem se tudi loči od pravih krtin, ki so, napravljene od krtov, vedno nad luknjo. Rovi, ki vodijo h gnezdnom, so včasih nad pol metra globoke in so napravljene bolj na široko kakor visoko. Takoj se tudi spozna, da je voluhar prisoten, če se mu rov odmaši, ga pride čez nekaj časa zagrebsti; žival namreč ne prenese prepriha. Zatiranje voluharjev je izredno težavno.

Predaleč bi me vedlo, ako bi navedel vse različne načine zatiranja. Omeniti pa moram, da je žival zelo občutljiva za duhove, kakor to opažamo pri lisici. Najmanjša stvarca, ki pride v dotiko s človeško roko pri nastavljanju vab in pasti, ga že vznemiri. Celo, kadar se to delo opravlja z rokavicami, je treba iste poprej z zemljo dobro obdrgniti. Voluharje lovimo na različne načine: z raznimi pastmi, jim nastavljamo zastrupljeno korenje, peteršilj, zemljo, suhe hruške, češplje in sploh sadje v pozni jeseni, odnosno spomladi. V ta namen kot strup služi najbolje arzenik ali mišnik. Poudarjam pa, da se z golimi rokavi tega ne sme opravljati. Tudi posoda, kjer vabo zastrupljamo, naj se preje z zemljo obriba. Preje je pa še poiskati novo napravljen rove in se prepričati, da se v njih nahaja voluhar. Vabe se mora z zemljo zagrniti in od časa do časa naj se pregleda, odnosno obnovi, če opazimo, da jih žival uživa. Seveda je treba pri tem tudi previdnosti, da ne pridejo domače živali, kakor kokeši itd. do strupa.

V nekaterih krajih Slovenije (v okolici Vrhnike) se bavijo prav poklicni lovci z zatiranjem voluharjev, ki jih lovijo s pastmi ali pa jih čakajo v popoldanskih urah pred rovmi in jih na kak način ugonobe. Če kdo nastavlja cunje ali kaj sličnega, namočeno v karbolinej po vrtovih, odnosno sadovnjakih, ni to nikakor zatiralno, temveč samo odžene živali za kratek čas, dokler se dotična stvar razdiši.

Gustav Strniša:

Dekletu.

*Poslušaj dekle zlatolaso,
o žarku zapojem ti spev,
ki se ti v lase je zapletel,
se vtopil v oči tvojih sev!*

*Poslušaj dekle modrooko,
o duši zapojem ti spev,
v oko se je tvoje vtopila,
da vjela bi solnčni odsev!*

*Pa žarek je splaval v globine
in vtonil v zamišljeno noč. —
Pozabila vse si spomine,
ljubezni dan, solnčni žar žgoč.*

Janko Glaser: Čas kovač.

Zopet je izšla drobna knjižica, nudeča nam obilico resničnih pesmi. Zbirka ima 4 dele. V prvem opeva pesnik svojo ožjo domovino, kjer v drugem odstavku „Domotožja“ pravi:

*Tja bi šel, kjer pozabljene in razsute
samevajo póhorske naše glažute
(mojih prednikov priče, kjer glažarji kremen talili
so v čaše pojoče in vroče krvi se z drvarji se bili!)
zdaj samo še tiho pod jelšami temnimi v senci
pohlevni in skriti šumijo mimo studenci.*

*Tja bi šel in poslušal iz strmih, izvoženih kolobarjev
bi težko hojo in zategnjene klice volarjev —
in kakor oni bi bil, ki z obrazom znojnim
tam mučijo z zemljo se trpko — in vendar s srcem pokojnim.*

Slika zemljo, ki rodi klasje in trtje in redi delavno prebivalstvo, želi biti priprost kot drvarji, „sam pri delu ali v veselju drug med drugovi!“ Lepa je pesem „Večer“, v kateri se fantovska misel združi v sozvočje z večernim zvonjenjem. — V drugem delu zbirke

je izražena zrela ljubezen do žene, do svojih otrok, do družinskega življenja. Izraža jo posebno jasno v „Jutranji pesmi“:

Pred najino spalnico oreh stoji,
v njem vsako jutro kos žvrgoli,
zahvalnico Bogu poje:

Za zeleni grm, ki v njem gnezdo ima,
za visoki vrh, ki prepeva z njega
svojo srečo in hrepenenje svoje...

Tudi meni si sreče gnezdo dal
in nad njim hrepenenja si zvezdo vžgal —
hvala, Bog, Ti za oboje!

Prisrčno razumevanje otroške duše in ljubezen do svojega otroka izpričuje pesem „Sinčku“ (ko sem odhajal od doma):

Še mirno davi,
ko sem odhajal, si spal;
še morda v sanjah
si se z menoj igral:
med jelšjem nanovo sva mlinček postavila,
ki ti ga včera
je voda odplavila;
in barko iz skorje
si izrezljala sva;
tja v daljino jo morje
po strugi poslala sva...
Tako še v sanjah brezskrbnih
si se igral z menoj,
ko rahlo, da ti jih ne splašim,
sem sklonil se nad teboj —
in šel. In nenadoma težko
pri srcu mi je bilo:
tako, kar imel boš kaj lepega,
ti kot v spanju bo morda ušlo!

Tretji del proslavlja delo, delavsko ljudstvo. S ponosom povdarja:

„Moj ded je bil kovač,
petdeset let kovač:
je petdeset let pred ognjem stal,
je petdeset let železo koval...“

V „Meditaciji“ opozarja na enako vrednost raznih društvenih slojev, na pomanjkanje bratstva in ljubezni med ljudmi:

Naš prvi strop enak nad vsemi nami:
v materinem telesu;
in isto solnce tam nad vsemi nami,

materino srcé.
preko oči, še slepih, da jih vzdrami:

Ko pa jih vzdrami in prestrašeno
se v svet odpro —
kje solnce, ki bi preko vseh sijalo,
solnce — srcé, ki bi za vse se vžgalo?
O, nad kolikimi življenja težkega
senca samó!

In vendar, glej, čez vse,
čez vse nas isti strop se pne:
široki strop božjih nebes:

In isti strop
nekoč nad vsemi nami,
preko oči, spet slepih, sklene se:
naš zadnji strop, enak nad vsemi — grob.
Kaj takrat solnce, bratje, bo nad nami?

Podobna misel prodre v „Sanjah“. — Odnos poeta do svojega naroda je izražen v „Desetem bratu“ (posvečena Iv. Cankarju) in v „Pesnik“-u (Otonu Župančiču). Primerja ga visokemu stolpu radio-postaje.

...O, razpni
svojega srca anteno,
trepetaje mrežo njeno
zvoku tajnemu nastavi
tudi ti!
Naj pojoč te spreleti
čudežni, neznani tok
— vrisk in jok —
od njega poslan v daljavi,
ki — prerók —
melodije svetu daje:
kakor radio-postaje
stolp visok!

V četrtem delu je močna pesem „Ob cesti“:

„Zamišljen na pragu sem vsako jutro sedel,
ko sem bil še otrok in sem v svet strmel —
in mimo po cesti razvoženi
vozovi so škripali, težko naloženi:
ječeče, umazane, ilnate peste
prinašale so mi pozdrave daljne ceste;
konjarji so kleli in pokali z biči v rokâh
in s škornji so mešali blato in kadili prah;

— — — — —

A jaz sem na vso to pisano gnečo zrl
 kjer vsak je za svojim vsakdanjim kruhom se trl —
 in bil sem bogat od vsega, bolj nego so oni bili,
 ki zanje tovore so težke mimo vozovi nosili...

In še kakor tákrat, ob strani stojim molče,
 ko mimo vozovi po prašni se cesti pode
 in množice v diru gneto se za srečo bežečo —
 jaz mirno od daleč na pisano gledam gnečo.
 Kamor vidim naprej, kamor vidim nazaj, vse ceste buče,
 brez konca bogastva mi mimo oči drve:
 O, nič ni moje — in vendarle vse je za me, za me!

Po svoji pristni šegavosti se odlikujeta „Mariborska legenda“
 in še posebno „Pohorski svetniki“.

Večina pesmi je pisana priprosto, lahko razumljivo. Brez
 hlastanja za površnimi efekti, nam pesnik mirno in jasno prikaže
 svoje misli, svoja čustva v upanju, da „kdo v srce jih svoje —
 uglašeno — ulovi.“

Knjižico, ki obsega 70 strani, lahko naročite pri Janku
 Glaser-ju, Maribor, Ciril Metodova ul. 18/II. Stane 20.— Din, ve-
 zana 32.— Din.

Mano.

Mano:

Oprema za neveste, sestavila M. Martelančeva. Pred menoj leži mala knji-
 žica, obsegajoča 55 strani z načrti in kroji na petih velikih polah. Mnogo je med
 nami nevest, ki bi si rade sešile okusno perilo zase in za svoj bodoči dom, pa
 nimajo nikogar, ki bi jim svetoval, kaj naj si pripravijo in kakšno naj bo tisto,
 kar si imajo pripraviti. V knjigi „Oprema za neveste“ bodo našle najboljšo sve-
 tovalko. V njej obravnava pisateljica z njej lastnim izkustvom posteljno, osebno,
 namizno in kuhinjsko perilo ter zavese in posteljna pregrinjala. O vsaki vrsti
 navaja polno pametnih nasvetov in priporočil, podaja slike perila in risbe za
 okras posameznih kosov. Risbe so v naravni velikosti na prilogah in jih vsaka
 količkaj večša roka lahko prenese na blago. Istotam so tudi narisani kroji za
 perilo, kar bo posebno dobrodošlo dekletom, ki si same šivajo.

Največji ponos naših babic in mater so bile velike omare polne rjuh, blazin, brisač in drugega perila. Le mnogo, prav mnogo vsega! — to je bilo nekdanj glavno. Na okraske se ni toliko gledalo. Vse je moralo biti močno, trpežno, le malo okrašeno s kleklanimi ali kvačkanimi čipkami. Danes ne polagamo toliko važnosti na množino, temveč na lepoto, ne kupujemo celih skladovnic platna, temveč le toliko, kolikor ga rabimo za 12 komadov od vsake vrste ali pa še manj. Kje pa so danes neveste, ki bi si mogle nabaviti take množine perila in tako okrašenega, kot se sedaj nosi! Seveda, tudi v okraskih ne smemo pretiravati. Perilo z mnogimi čipkami, z vložki in bogato vezenino se težko pere in lika, pa tudi kmalu raztrga. Za posteljno perilo so najlepši mali vezeni okraski v voglih ali pa močne čipke. Telesno perilo je zadnje čase tudi barvano, kar je lepo in tudi trpežno. Za žene in dekleta, ki morajo delati v hiši in na polju, je gotovo najprimernejše belo perilo iz šifona z malo vezenino ali kleklanimi čipkami ter naramnicami, ki so ukrojene v enem kosu (ne torej trakov preko ramen). Zelo pripravi so kombineji (tudi za kmetska dekleta), posebno poleti. V vročih dneh oblečemo najprej tesen moderček, povrh pa kombine, ki je obenem srajca in hlače. Ker so take hlače precej široke, ne rabimo spodnjega krila. Moderček čez prsi bi moralo nositi vsako močnejše razvito dekle.

Namizno perilo je najlepše belo z narodnim motivom v voglih ali pa obrobjeno z ažurjem in čipkami. Prtiči morajo imeti isti vzorec kot namizni prt. V mnogih kmetijskih hišah imajo mize pogrnjene s prtom iz domačega nebeljenega platna, okrašenim z narodno večbarvno vezenino in dolgimi resami. Tudi zavese (cele ali pa samo gornji prečni del) in posteljna pregrinjala so prav lepa iz domačega nebeljenega platna. Obrobimo jih z dvo- ali večbarvno borduro iz debele prejice in napravimo ob robu rese. Lahko pa so zavese in tudi pregrinjala iz navadnega pisanega kretona z enim ali dvema volanoma. Okna ne zagrinjamo preveč — pustimo solncu in zraku svoboden dostop!

Za kuhinjo rabi nevesta razne krpe in brisače: za prah, za posodo, za tla, za čevlje in tudi razne stenske prte. Take prte obešamo tja, kjer hočemo okrasiti zid, n. pr. ob mizi, ob štedilniku itd. Z vezanimi prti pregrinjamo kuhinjsko mizo, kredenco itd. Vsi taki prti naj nosijo enostaven, enobarven vzorec brez napisa, kar je mnogo okusnejše, nego razni neokusni in ne mnogo pametni izreki, ki nam jih vsiljujejo tovarne. Vzorec je najlepši, ako je enak za vse prte v kuhinji.

Knjigo toplo priporočamo. Naša dekleta jo dobe za Din 35 in jo lahko naroče pri uredništvu „Grude“, Tavčarjeva ul. 3, Ljubljana.

Organizacija

Društveno življenje v Savinjski dolini. Naši dve društvi okrog Celja društvo kmetijskih fantov in deklet „Detelja“ v Dramljah in „Zimzelen“ v Orlivasi so dobila prirastek v novoustanovljenem društvu kmetijskih fantov in deklet v Sv. Jurju ob Taboru.

Dne 16. junija je priredila v Braslovčah zveza kulturnih društev v Mariboru predavanje o temi: „Elementi kulture človeštva“. Predaval sem pred približno 50 poslušalci. Iz Orlevasi je prišlo 10 naših fantov od društva kmet. fantov in deklet „Zimzelen“ na kolesih v Braslovče, kjer so prisostvovali predavanju. Predavanje samo se je vršilo v svoječasnem poslopju Celjskih grofov, kjer je, kakor pravijo kronisti, bila delj časa zaprta toliko znana Veronika Deseniška.

Po predavanju smo se odpeljali s kolesi, kajti tudi zame, ki sem predaval, je bilo kolo pripravljeno — v impozantni vrsti v Orlovas. Ustavili smo se pred hišo, kjer ima „Zimzelen“ že par let svojo društveno sobo. Takoj se je oglasil — radio. Kajti društvo „Zimzelen“ si je nabavilo iz prihranjenega denarja prav dober radio in baje ima vsak večer in vsako nedeljo popoldne koncerte. Vsaj tako mi je zatrjeval agilni in prav naš njegov predsednik tov. Kronovšek in tako so oznanjevali tudi tiskani lepaki. Radio je dober, celo zelo dober in družabnost brez dvoma prav posebno podpira.

Od časa do časa pa je tamburaški odsek — in sicer mlajši — igral tamburice zopet pod vodstvom tov. Kronovška. So to prav mali, mladi fantje z iskrenimi očmi in kratkimi, odrezanimi odgovori, podstava na katerih rastemo in oznanjevalci naše bodoče moči. Dokler bodo ti z nami, nas ne bo noben veter upognil. Tak občutek sem imel.

V društveni sobi sem predaval o temi: kmetstvo. Radi pozne ure — tik pred dvanajsto in radi nameravanega izleta v Sv. Jurij ob Taboru, ni bilo predavanje tako temeljito kakor bi bilo potrebno, da bi v vsej širini predočilo našim fantom in dekletom misel, ki nas kreče in radi katere hodimo od društva do društva in pridigamo boljše čase. Toda tu tudi ni tako nujno potrebno, ker so že korenine globoke in se že iz pogledov vidi, da vsi vedo, zakaj gre in kam gre.

Ravno je prišla „Gruda“. Organizacijski vestnik nas je posebno zanimal. Radoveden sem, kedaj bo pripisal svoje prispevke tov. Nemec iz Sv. Jurija ob Ščavnici in kedaj bo začel priobčevati kako pesmico tudi tov. Mastnak iz Dramelj. Oba sta sposobna zato, naše reči bi najraje videli.

Po obedu je že prišel voz, da se odpeljemo v Sv. Jurij, kjer so naši fantje dali igro: „Prisega o polnoči“. Fantje iz Orlevasi so prišli kot godci s tamburicami. Dvorana je bila prilično polna, celo gostje iz Vranskega so bili tu, dasi se je predstava dajala že drugič. Prvič je baje naval bil velikanski. Nekaj pod enim jurjem inkasa pa je tudi tokrat bilo, če se ne bom zmotil.

Igra je bila igrana dobro, za našo deželo izredno dobro, ker ni tu šole in priprave. Posamezni igralci, posebno izmed deklet imajo celo izrecne igralske talente in so se neverjetno rutinirano in naravno vedli na deskah. Tudi med fanti sem dva ali tri — če se ne motim — zasledil, ki se lahko kosajo prav z diletanti Celja.

Novoustanovljeno društvo je prenovljeno iz svoječasnega kmetijskega izobraževalnega društva. Ima svoj oder, lepo dvorano, no in sedaj pravijo, da bodo zidali svoj dom. „Tu je seve pomoč splošnoznane in spoštovanega g. Plavšaka po sredi“, sem si takoj mislil, in res je tako. Toda naše mladinsko društvo ima v svoji sredi fante in dekleta, ki jo bodo vodili varno. Tov. predsednik Ocvirk nam je zato jamstvo. Tudi on je — naš.

Po igri smo imeli skupno večerjo in izpili tudi par kozarcev vina. Mladi tamburaši iz Orlevasi pa so tamburirali da nam je bilo vsem veselo pri srcu. Bil je lep večer, na katerega se bom vedno z veseljem spominjal in ki mi je vero v

našo pravično pot zopet utrdil. Izpregovoril sem dve napitnici o našem pokretu sploh in o upanju, ki ga naša mladinska zveza polaga na Savinjsko dolino, ter še o katoliški akciji. Na obrazih sem videl, da je tu razumevanje in da so tu zbrani Janezi Krštniki kmetijskega pokreta, ki se ne bodo zball ničesar in ki se jim hrbet ne bode več pripogibal po nepotrebnem.

Drugo jutro sem se odpeljal preko Celja v Maribor z zavestjo, da pot ni bila zastoj in da je naš pokret pognal že močne korenine v slovensko zemljo ter zbral kmetijske fante in dekleta, v katerih srcih leži vsa bodočnost Slovenije.

Dr. I. Rosina.

Sv. Jurij ob Taboru. Dne 14. julija se je v Št. Juriju ob Taboru vršil ustanovni občni zbor društva kmetijskih fantov in deklet, ki so ga sklicali gg. Ivan Ocvirk, Vinko Natek, Jože Habjan in Ivan Kramer. Po poročilu so bila sprejeta društvena pravila, na kar je pristopilo k društvu okrog 40 fantov in deklet. Člarnarina je določena na 10 Din letno za redne, 20 Din za podporne in 50 Din za ustanovne člane. V odbor so bili izvoljeni: predsednik Ivan Ocvirk, podpredsednik Jože Habjan, tajnik Ivan Natek, blagažnik Franc Blatnik, odborniki: Frančka Kos, Franc Blatnik, Slavka Kobala, Franc Kos, Ivan Kumer, nadzornika: Karol Žnidan in Franc Natek, delegata: Ivan Ocvirk in Franc Natek.

Dramatični odseg tega društva je 26. maja vprizoril igro „Prisega o polnoči“ in je to igro 16. junija ponovil. Gledalcev je bilo 520, iz tega sledi, da si je društvo tudi materialno oopmoglo ne glede na moralen uspeh.

Podhosta-Toplice. Ustanovni občni zbor našega društva se je vršil v nedeljo dne 14. julija. Poročal je tovariš dr. Janže Novak. V odbor so bili izvoljeni vsi člani pripravljalnega odbora.

Struge. Naročniki „Grude“ in ostali fantje in dekleta imamo odsek za prirejanje iger. Upamo, da bomo mogli v kratkem organizirati društvo kmetijskih fantov in deklet.

Vače-Kandrše. Pri nas se je vršila v nedeljo dne 23. junija uspela tekma koscev, združena z vrtno veselico. Udeležilo se je tekme 18 koscev. Prvih 7 je dobilo nagrade v poljedelskem orodju, knjigah in denarju.

Medvode. Pod okriljem Mlekarske zadruge smo priredili v Medvodah ob velikem zanimanju gledalcev tekmovalno oranje z različnimi vrstami plugov.

„Gruda“ je sprejela obvestilo prosvetnega inspektorja pri Velikem županu v Ljubljani, da ji je podeljena državna podpora v znesku Din 1100. Tega priznanja s strani državne uprave smo iskreno veseli.

Sv. Jurij ob Ščavnici. Naše društvo je imelo v zvezi s tukajšnjim sokolskim društvom preteklo nedeljo (28. avgusta) nad vse uspelo prireditev s pevskimi in godbenimi točkami, igro in javno telovadbo.

Pododbor Zveze društev kmetijskih fantov in deklet za celjsko okrožje.

Dne 21. julija t. l. se je vršila I. seja imenovanega pododbora v celjskem domu. Seje so se udeležila 3 društva in sicer „Zimzelen“, „Detelja“ in predsednik priprav. odbora, ustanovljajočega se društva na Frankolovem. Kot dober član „Detelje“ — se je seje udeležil tudi predsednik živinorejskega odseka Tone Zdolšek iz Ponikve. Zelo smo pogrešali zastopnika našega društva iz Št. Jurja ob Taboru.

V otvoritvenem govoru je povdarjal tov. Kronovšek, da je bil v jeseni, lanskega leta izvoljeni pododbor prehitro imenovan, — zato je danes na dnevnem redu:

1. Volitev predsednika, tajnika, blagajnika in njih namestnikov.

2. Ustanovitev: dramatičnega, organizacijskega in odsekov za knjižnice in čitalnice ter volitev načelnikov za te sekcije.

3. Predlogi in slučajnosti.

Nato so bili v pododbor naše zveze za celjsko okrožje izvoljeni sledeči tovariši: Ivan Kronovšek, preds., Orla vas; Tone Zdolšek, podpreds., Ponikva; Franjo Mastnak, tajnik, Dramlje; Franjo Potočnik, namestnik, Frankolovo; Andrej Jesenek, blagajnik, Dramlje; Franjo Šiban, namestnik, Nova cerkev.

Širši odbor se izvoli na II. seji, ki se bo vršila meseca septembra 1929 —a, o b v e z n o! najmanj po 5 članov od vsakega društva v celjskem okrožju.

Nato je preds. Kronovšek predložil obširen delovni načrt: dramatičnega, organizacijskega in knjižničarskega odseka, ki so ga člani iskreno sprejeli, — a, ker je bila udeležba nepopolna, je tov. Mastnak predlagal, da se ta delovni načrt dobro preštudira in se obravnava ter volitev odsekov predloži na II. sejo, ki se ima vršiti kmalu po hmeljski seziji.

Predlog je bil enoglasno sprejet.

Poslali smo tudi pozdrave: Tov. Ivanu Pucelju, tov. Janže Novaku, tov. Igorju Rosini in drugim našim vodilnim možem.

Končno smo zbrali prvih 35 Din za nabavo pododborove štampljke, ki se ima glasiti: „Zveza društev kmetских fantov in deklet, pododbor v Celju“.

Po živahni debati, ki se je tikala večinoma organizacije, smo se člani zadovoljni razšli z nado, da se istotam s k o r o s n i d e m o!

Dramlje pri Celju. V nedeljo, dne 28. VII. t. l. je priredilo naše društvo kmet. fantov in deklet „Detelja“ v Dramljah, prvič veselico v svojem lastnem lokalu. Kljub slabemu vremenu je bila nepričakovano velika udeležba in je bil zaključek veselice povsem zadovoljiv. Članstvo je čutilo v sebi ponos, da smo že toliko napredovali, da smo si mogli ustvariti svoje lastno ognjišče, ker bo sedaj, ko nam ne bo treba iskati tuje strehe, lahko mirno zborovalo in prirejalo raznovrstne prireditve in poučne tečaje.

Lokal, katerega smo si temeljito preuredili meri 70 m² in bo tudi sposoben za prirejanje ljudskih iger. Zato si je društvo nadelo nalogo, da si kakorhitro mogoče postavi v lokalu svoj lasten oder. Ko nam bo mogoče, bomo radi povabili na gostovanje naša sosednja društva, ki imajo svoje dramatične odseke oz. tamburaše in godbe.

† **Ivan Ocepek, posestnik v Volčjem potoku.** Pretekli teden smo položili k večnemu počitku Ivan Ocepka, vzornega kmetovalca in zavednega kmeta. Slava mu in Bog mu daj večni mir in pokoj. — Prijatelji tega pobornika kmetске misli so zbrali ob priliki pogreba Din 100 za glasilo kmetске mladine „Grudo“. Uprava „Grude“ se darovalcem iskreno zahvaljuje z željo, da bi našli veliko posnemalcev.

Sovodenj. Izid „Tekme koscev“, ki se je vršila dne 21. julija t. l. ob 4. uri popoldne na njivi g. Franca Treven. Tekmovalo je 12 tekmovalcev, samih krepkih fantov in mož. Vsak tekmovalec je imel odmerjen kompleks 25 × 6 metrov in vsak kompleks je imel svojo številko od 1 do 12. Razdeljeni so bili takole:

1. Tomaž Treven (s koso Merkur). 2. Blaž Treven (Merkur). 3. Jakob Bagataj (Merkur). 4. Franc Telban (Planinska roža). 5. Tomaž Eržen (Zmaj). 6. Janez Bajt (Peklenska). 7. Jakob Bajt (Vulkan). 8. Janez Škvarča (Križavka). 9. Franc Podobnik (Merkur). 10. Vinko Bašelj (Merkur). 11. Janez Bašelj (Čudo). 12. Joško Jezeršek (Merkur). Nagrade so prejeli: I. Blaž Treven (s koso Merkur). II. Joško Jezeršek (s koso Merkur). III. Vinko Bašelj (s koso Merkur). IV. Franc Podobnik (s koso Merkur). Za tekmo so nam darovale kose sledeče tvrdke: 1. Lovro Telban, Podjelovo brdo (koso Kajetan). 2. Bogdan Žihč, Ljubljana (koso planinska roža). 3. Schneider & Verovšek, Ljubljana, (Zmaj). 4. Avg. Potočnik, Škofja Loka, (Gorenjka). Vsem zgoraj imenovanim tvrdkam se društvo kmetijskih fantov in deklet v Sovodnju iskreno zahvaljuje in jih priporoča vsakomur. Tekmi je prisostvovalo lepo število gledalcev, ker je bil lep in vroč dan. Da ni bil kdo žejen, je skrbel zanj gostilničar Franc Telban v Sovodnju. — Dne 28. julija t. l. pa je vprizorilo Društvo kmetijskih fantov in deklet v Sovodnju igro „Užitkarji“, kmečka žaloigra v 3 dejanjih. Po igri plesna veselica. Igra kakor tudi plesišče je bilo izvanredno dobro obiskano.

Mladi slovanski agrarni svet.

Na kongresu Zveze slovenske kmetijske mladine, ki se je vršil 16. in 17. junija t. l. v Poznanju na Poljskem, je bilo sklenjeno, naj vsaka organizacija kmetijske mladine v svojem listu v posebni rubriki „Mladi slovanski agrarni svet“ svoje čitatelje obvešča o kmetiskem gibanju v slovanskih zemljah in v drugem inozemstvu. „Gruda“ z veseljem sprejema to nalogo in bo skušala v tej rubriki svoje čitatelje seznaniti z vsemi dogodki kmetijskega gibanja v inozemstvu.

III. redni kongres Zveze slovanske kmetijske mladine v Poznanju na Poljskem. Dne 16. in 17. junija t. l. se je vršil, po prehodnji seji predsedstva Zveze slovanske kmetijske mladine, v Poznanju na Poljskem III. redni kongres te Zveze. Ta kongres je važen posebno za našo Zvezo, ker je bila na tem kongresu Zveza društev kmetijskih fantov in deklet sprejeta za rednega člana Zveze slovanske kmetijske mladine namesto razpuščenega Saveza jugoslov. zemljoradničke omladine v Beogradu.

Kakor je čitateljem „Grude“ poznano, je bilo na V. rednem občnem zboru Zveze društev kmetijskih fantov in deklet v Ljubljani leta 1927. sklenjeno, da naša Zveza izstopi iz Saveza jugoslov. zemljoradničke omladine, ker ta ni deloval. Obenem pa je bilo sklenjeno zaprositi za samostojno članstvo v Zvezi slovanske kmetijske mladine. Izvršujoč ta sklep V. rednega občnega zbora, je odbor Zveze društev kmetijskih fantov in deklet marca meseca 1929 prosil za sprejem v redno članstvo Zveze slovanske kmetijske mladine (Svaz solvanské agrární mládeže). Ker je med tem bil Savez jugoslov. zemljoradničke omladine v Beogradu obenem z zemljoradničko stranko v Srbiji po 6. januarju 1929 razpuščen, je kongres Zveze slovanske kmetijske mladine to vprašanje rešil na ta način, da je sprejel Zvezo društev kmetijskih fantov in deklet v redno članstvo namesto razpuščenega Saveza jugoslov. zemljoradničke omladine. O tem sprejemu je bila naša zveza obveščena z dopisom Zveze slovanske kmetijske mladine z dne 27. junija t. l. št. 624/29 PL/T., ki glasi:

„Vljudno Vam sporočamo, da je bilo na III. rednem kongresu Zveze slovanske kmetijske mladine, ki se je vršil v dneh 16. in 17. junija t. l. v Poznanju, na temelju Vaše prijave soglasno sklenjeno, da se sprejme za rednega člana

Zveze slovanske kmetske mladine Zvezo društev kmetskih fantov in deklet v Ljubljani namesto nekdanjega Saveza jugoslov. zemljoradniške omladine."

S strani Zveze društev kmetskih fantov in deklet ni bil nikdo prisoten na kongresu, ker se je ta vršil v oddaljenem Poznanju in naša Zveza ni imela sredstev, da bi poslala na kongres svojega delegata, pač pa je Zveza kongres pismeno v imenu slovenske kmetske mladine prično pozdravila.

Na kongresu je bil izbran nov odbor Zveze slovanske kmetske mladine. V ta odbor pride tudi delegat naše Zveze in njegov namestnik. Pozvan, da tega delegata in namestnika imenuje, je odbor Zveze društev kmetskih fantov in deklet sklenil imenovati kot svojega delegata v predsedništvo Zveze slovanske kmetske mladine dr. Janže Novaka, kot njegovega namestnika pa Stanko Tomšiča. Ta sklep odboro ve se je naše Zveze smo predsedništvu Zveze slovanske kmetske mladine že prijavili.

Prihodnja seja predsedništva Zveze slovanske kmetske mladine se bo vršila septembra meseca t. l. v Ljubljani in na Bledu, če ne bo kakih posebnih zaprek.

IV. kongres Državne Zveze republikanske mladine čehoslovaškega podeželja se je vršil 19. in 20. maja 1929 v Pragi. Na ta kongres je bila povabljena tudi naša Zveza, ki se pa povabilu vsled pomanjkanja sredstev ni mogla odzvati. Pozdravili smo kongres v imenu slovenske kmetske mladine pismeno in so čehoslovaški tovariši te pozdrave navdušeno sprejeli.

Za kongres je izdal odbor, izbran na III. kongresu l. 1927, v posebni 364 strani obsežni knjigi, obširna poročila o gibanju in organizaciji češke kmetske mladine. Iz te knjige posnemamo sledeče zanimive podatke.

Državna Zveza čehoslovaške kmetske mladine obstoji iz posebnih pokrajinskih zvez za Češko, Moravsko, Slovaško in Podkarpatsko Rusijo.

Vsa pokrajinska Zveza obstoji iz žup, ki je vseh 20. Župe so sestavljene iz okrožnih organizacij, ki je vseh 254. Okrožne organizacije obstoje iz posameznih društev, ki je vseh 3162 s 76.282 članov! Kako skromna je še naša Zveza v primeri s to organizacijo!

„PLANINKA“ ZDRAVILNI ČAJ

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokracne kisline, jeter, žolča in žolčni kamen. Vzpodbuja apetit in izbornu učinkuje pri arteriosklerozi. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20— z napisom proizvajalca:

LEKARNA MR. LEO BAHOVEC LJUBLJANA
Kongresni trg

Čehoslovaško gibanje kmetske mladine izdaja več časopisov, tako tednik „Mlady Venkov“ in „Mlady Rolnik“, ki izhaja vsakih 14 dni v Bratislavi. Razen tega prinašajo dnevni in tedenski listi agrarne stranke poročila o mladinskem gibanju v posebnih rubrikah. Kmetski dijakci izdajajo svoj posebni mesečnik „Čaz“. V „Knjižnici kmetske mladine“ je izšlo dosedaj 11 zvezkov.

Kako delo opravljajo društva čehoslovaške kmetske mladine — o tem prihodnjič.

Resnična zgodba. Izletnik naleti na priletnega kmetskega očanca in želi od njega zvedeti, koliko je hoda do tega in tega kraja. Med njima se razvije sledeči razgovor:

Dober dan oče!

Jaz nisem noben oče, sem ostal stric.

No prav, pa stric! Koliko računate do vasi N.?

Nič! Lahko greste zastonj!

No, no, stric! Me niste prav razumeli. Jaz bi le rad vedel, koliko ur je do vasi N.?

V vsaki hiši vsaj ena, v mnogih pa dve in še več.

Modrovanje pijanca. Pozno ponoči se vrača domov mož, ki je malo preveč pogledal v kozarc in radi tega ni bogve kako trden v nogah. Po nerodnosti mu pade klobuk na tla. Ves žalosten gleda pijanec na svoj „mašni“ klobuk in pri tem na sledeči način modruje: Klobuček moj, drag si bil in žena me bo malo čudno pogledala, ko ne pridem v tvojem društvu domov. Toda, če te skušam pobrati, padem še jaz in oba bova na tleh. Torej je boljši — da si samo ti. Zbogom.

Dobro ga je razumel. Polkovnik — komandant polka — opazuje došle rekrute, ki se nekako boječe kretajo v vojaški suknji in ki se nikakor ne morejo vživeti v vojaško življenje. Najbolj boječega rekruta pozove polkovnik k sebi in hoteč ga okorajžiti, mu pravi sledeče: Vidiš, dragi moj, tukaj v vojašnici smo kakor ena velika družina; zato moraš imeti zaupanje do svojih predpostavljanih, ki ti hočejo le dobro. Jaz sem pa oče celega polka. Ali si me razumel?

Plaho odvrne rekrut: Sem, oče.

Kdo bo prav rešil?

1. Zlogovnica.

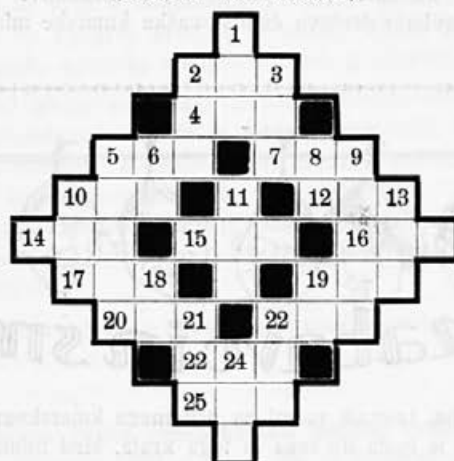
(Sestavi! tov. Kešlok.)

ko, pe, ku, ba, za, mo, ap, ma, po, ža, be, bu, mi, pu, an, un, at, je, ja, je, il, ec, ok, ek, ač, ja, ta, an.

Dodaj drugi polovici teh zlogov isto črko, potem pa pridruži ostale zloge tako, da dobiš 14 dvozložnih besed.

2. Križanka.

(Sestavi! to v. Kešlok.)

Besede pomenijo:

Navpično: 1. mlečni izdelek, 2. morska žival, 3. ribiško orodje, 5. domača žival, 6. ploskovna mera, 8. ploskovna mera, 9. slovenski narodni junak, 10. grški otok, 11. padavina, 13. svetopisemska oseba, 18. trdilnica, 19. kazalni zaimek, 21. dolina, 22. kakor 3. navpično, 24. posoda.

Vodoravno: 2. zver, 4. predplačila, 5. poljska rastlina, 7. bolezen, 10. darilo, 12. pregovor, 14. orožje, 15. gozdna žival, 16. kača, 17. se napravi pozimi, 19. predlog, 20. posoda, 22. morska žival, 23. žuželka, 25. orodje.

Rešitev ugank priobčenih v 5.—6. številki „Grude“.

1. spomenik.

S, kri, sreda, Solčava, sokol, sod, oko, rok, osa, sloka, Slavica, Slovenija, Bizeljsko.

V srednji vrsti čitaš ime rano umrlega slovenskega pesnika: Srečko Kosovel.

2. Križanka.

Besede pomenijo:

Vodoravno: 3. orel, 5. sova, 7. kos, 9. sin, 11. Agata, 13. Eva, 15. ona, 16. maj, 18. ata, 19. Ana, 21. Hun, 24. ata, 25. ave, 26. krava, 28. osa, 30. sol, 31. dota, 32. Etna.

Navpično: 1. nos, 2. pas, 4. ena, 6. ona, 8. oven, 10. Izak, 12. Ana, 14. Avala, 15. omara, 16. mah, 17. Jan, 20. Mars, 22. ura, 23. pero, 26. kot, 27. alt, 29. Ada, 30. sak.

3. Posetnica.

Državni uradnik.

Dobro kupite

nogavice, rokavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gumbе, nože, škarje, voščeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

„EKONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, spec. blago in ostale v to stroko spadajoče predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz opekarne Ilovac, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

TISKARNA
LITOGRAFIJA
OFFSETTISK
KARTONAŽA
KNJIGOVEZNICA

J. Blasnika nasl.

LJUBLJANA, BREG ŠTEV. 10-12.

Pri nakupu vsakovrstne kuhinjske posode in vsega v železninarsko stroko spadajočega blaga, kakor tudi priznано najboljših strojev in orodja za poljedelstvo in obrt se priporoča najstarejša tvrdka te stroke

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in vsakovrstnih strojev
v Ljubljani, Dunajska cesta 16.

Denar naložite

najboljše in
najvarnejše

pri domačem zavodu

KMETSKE HRANILNICE IN POSOJILNICE

V LJUBLJANI

registr. zadruga z
neomejeno zavezo

Tavčarjeva (Sodna) ul. 1.

Brzjavke: »Kmetiskidom«. Račun poštne hranilnice 14.257. Telefon 2847

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po **6%**, proti trimesečni odpovedi po **7½%**, brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:
nad Din 20.000.000.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog.

Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja. Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbe in na zastavo premičnin in vrednostnih papirjev pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure:

Ob delavnikih od 8-12½ in od 3-4½, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8-12½.

Podružnica v Mariboru Slomškov trg 3 (poleg Stolne cerkve)